הִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית סִימָן ז ח

יָדַיִם, [ב]אַף אִם רוֹצֶה לִלְמֹד אוֹ (ג) * לְהִתְפַּלֵּל מִיָּד. הַגָּה: הָיוּ יָדָיו מְלֻכְלָכוֹת, (ד) שֶׁשְּׁפָשַׁף בָּהֶן, אֲפִלּוּ הָכִי אֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם (סמ"ג סימן כ"ז מצות עשה): ב * [ג]הַטִּיל מַיִם וְלֹא שְׁפָשָׁן, אַף עַל פִּי שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר אֵין צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו (ה) [ד]אֶלָּא מְשׁוּם נְקִיּוּת * אוֹ מְשׁוּם הִכּוֹן: ג [ה]הַטִּיל מַיִם וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִלְּהָטִיל מַיִם, וְאַחַר כָּךְ נִמְלַךְ וְהִטִּיל מַיִם פַּעַם אַחֶרֶת, צָרִיךְ לְבָרֵךְ (ג) [ב] (ו) שְׁתֵּי פְּעָמִים אֲשֶׁר יָצַר: ד [ו]אֵין שִׁעוּר לְהַשְׁתִּין מַיִם כִּי אִם אֲפִלּוּ לְטִפָּה אַחַת חַיָּב לְבָרֵךְ, שֶׁאִם יִסָּתֵם הַנֶּקֶב מִלְּהוֹצִיא הַטִּפָּה הָהִיא הָיָה קָשֶׁה לוֹ, וְחַיָּב לְהוֹדוֹת:

ח הִלְכוֹת צִיצִית וַעֲטִיפָתוֹ. וּבוֹ י"ז סְעִיפִים:

א (ו) [א] (א) [א]יִתְעַטֵּף בְּצִיצִית וִיבָרֵךְ (ג) [ב] (ב) מֵעַמָּד: ב [ב]סֵדֶר עֲטִיפָתוֹ כְּדֶרֶךְ בְּנֵי אָדָם שֶׁמִּתְכַּסִּים בְּכִסּוּתָם וְעוֹסְקִים בִּמְלַאכְתָּם, פְּעָמִים בְּכִסּוּי הָרֹאשׁ פְּעָמִים (ג) בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ.

בַּאֵר הֵיטֵב

לְעֵרוֹת עֲלֵיהֶם שֵׁלֶשׁ פְּעָמִים, וּמֵגֵן אַבְרָהָם (סק"א) חוֹלֵק עָלָיו עַיֵּן שָׁם: ג (ג) שְׁתֵּי פְּעָמִים. בֵּ"ח (ס"ד) וּשְׁלָ"ה (הגהות למסכת חולין אות כא) וּמֵגֵן אַבְרָהָם (סק"א) חוֹלְקוּ וּפָסְקוּ דְּאֵינוֹ מְבָרֵךְ כִּי אִם אַחַת, וְט"ז (סק"ב) פָּסַק דְּיִבָּרֵךְ שְׁתֵּי פְּעָמִים כְּפָסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. עַיֵּן בְּסָפֵק קוֹל בֶּן לַוִּי סִימָן א' דַּף ל' וּבְסֵפֶר פְּרִי הָאָרֶץ חֵלֶק אוֹרַח חַיִּים סִימָן ד':

א (ו) יִתְעַטֵּף בְּצִיצִית. מִיָּד אַחַר נְטִילַת יָדַיִם. טוּר: (ב) מֵעֲמָד. וְהוּא הַדִּין הֶעָטִיפָה יִהְיֶה מֵעֲמָד. בְּתְשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן (פ"ח) [כ"ט] פָּסַק דְּמְבָרֵךְ אַחַר הֶעָטִיפָה, שֶׁלֹּא כְּמִנְהַג הָעוֹלָם, עַיֵּן שָׁם, וְהַיְדֵי אַהֲרֹן (הגה"ט) וּבְנֵי חַיָּא (הגה"ט סק"א) חוֹלְקוּ עָלָיו, וְהַיְדֵי אַהֲרֹן הָעֲלָה, לְאַחַר שֶׁשָּׁם הַשְּׁלִית עָלָיו אַף שֶׁלֹּא שָׁם צִיצִית בְּיָדוֹ רַק הַשְּׁלִיכוֹ לַאֲחוֹרָיו, יוּכַל לְבָרֵךְ, עַיֵּן שָׁם. עַיֵּן הָרַמַ"ע מִפָּאנוֹ סִימָן ק"ב (שאלה ז), לְהַקֵּל. וְאָמְנָם בְּשֵׁם הָאַרַ"י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כָּתְבוּ (שער הכוונות דרושי הלילה דרוש א) שֵׁשׁ לִישֵׁן בְּטַלִּית קָטָן, וְשָׁם אֶכְתֹּב בָּזֶה: ג [ב] מֵעֲמָד. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב שֶׁיְּחַלְּקוּ עַל הַבַּיִת יַעֲקֹב, כֵּן מִבֹּאר גַּם כֵּן בְּשֹׁאֶגַת אֲרִיֵה סִימָן ל"ב שֶׁכָּתַב, כְּשֶׁבָּא לְבָרֵךְ עַל הַשְּׁלִית צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּשָׁעָה שֶׁמְּחַזִּירוֹ בְּיָדוֹ וְרוֹצֶה לְהִתְעַטֵּף בּוֹ, לֹא בְּשָׁעַת עֲטִיפָה, דְּאֵין זֶה עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתוֹ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר חָלָה עָלָיו מִצְוַת צִיצִית, מִדְּמְבָרְכִינַן לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית, עַיֵּן שָׁם. וּכְשֶׁלְּמִי צִבּוּר (דיני ציצית אות ז) כָּתַב לְעִנְיַן הַבְּרָכָה לְהִתְעַטֵּף, לְדַעַת הַשּׁ"ז סִימָן (תרמ"ב) [תרמ"ג] (סק"ב) וְהַבַּיִת יַעֲקֹב נִרְאֶה דְּסִבְרָתוֹ לְהוּ דְּיִצְרֵיהּ הַמְּצַוֶּה וְקָרֵאת כְּשֶׁמְּשַׁלִּיךְ הַכְּנָפוֹת לַאֲחוֹרָיו אַחַר הָעֲטִיפָה, וְלָכֵן טוֹב לְבָרֵךְ סָמוּךְ לְעֵקֶר הַמִּצְוָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁדַּ"ן (בחשב"ץ) חֵלֶק ב' סִימָן רע"ז לְעִנְיַן מִילָה. אַךְ יֵשׁ לִנְהֹג שֶׁבְּעוֹד הַשְּׁלִית בְּיָדוֹ יְבָרֵךְ, וְתֵכֶף יַלְבִּישֵׁנוּ דֶּרֶךְ אֲחוֹרָיו עַל רֹאשׁוֹ וְעַל גּוּפוֹ בְּכַת אַחַת, וְאַחַר שֶׁלָּבַשׁ בְּדֶרֶךְ הַזֶּה יַעֲלֶה הַכְּנָפוֹת עַל צַוָּארוֹ וְיִתְעַטֵּף כַּעֲטִיפַת יִשְׁמַעֵאלִים כְּדֵי הִלּוּךְ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

אַחַר יְצִיאָתוֹ מִבֵּית הַכִּסֵּא, עַיֵּן שָׁם: ג [ב] שְׁתֵּי פְּעָמִים. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְכָתַב בְּשָׁאֲלַת יַעֲבֵ"ץ חֵלֶק א' סִימָן ט"ו דְּאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַגָּאוֹן, מִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ אֶלָּא פַּעַם אַחַת. וּגְדוֹלָה מִזּוֹ, שֶׁאִם לֹא בֵּרַךְ אֲשֶׁר יָצַר עַד שֶׁהִזְקִיק לְהַטִּיל מַיִם שֵׁנִית, שׁוּב אֵין לוֹ לְבָרֵךְ עַל הָרִאשׁוֹנָה עַד שֶׁיַּטִּיל שֵׁנִית וִיבָרֵךְ פַּעַם אַחַת אֲשֶׁר יָצַר וְחוֹ"א לֹא, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן סָעִיף קָטָן א' מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּשֵׁם תְּשׁוּבוֹת מוֹרֵנוּ הָרַב אֶלְיָעָזָר נָחוּם זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁכֵּן נִרְאֶה. וְכָתַב בִּבְרֵכֵי יוֹסֵף (סק"ג) דְּמִי שֶׁהִטִּיל מַיִם וְנִמְלַךְ וְהִטִּיל פַּעַם שֵׁנִית, וְאַחַר זְמַן נִסְתַּפֵּק אִם בֵּרַךְ אֲפִלּוּ פַּעַם אַחַת אִם לֹא, לֹא יְבָרֵךְ כְּלָל, דְּשָׁמָּא בֵּרַךְ, וּלְדַעַת הָאַחֲרוֹנִים בְּבְרָכָה אַחַת סָגֵי, וְעַתָּה יְבָרֵךְ בְּרָכָה שְׁאֵינָהּ צְרִיכָה, עַיֵּן שָׁם. וּכְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"א) כָּתַב הַשַּׁעַם שֶׁאֵין לוֹמַר בְּזֶה סְפֵקָא סְפֵקָא וּלְהַצְרִיךְ בְּרָכָה, עַיֵּן שָׁם:

א [א] יִתְעַטֵּף. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר הַשְּׁלִית קָטָן, וּמוּכָח שֶׁלֹּא הָיָה דַּרְכָּם לִישֵׁן בְּטַלִּית קָטָן, וְכַמְבֹאָר בְּסִימָן כ"א (ס"ג) דְּאֵיכָא דְּעוֹת שֶׁאָסוּר לִשְׁכַּב בְּטַלִּית קָטָן, אֶלָּא שֶׁנָּהֲגוּ כֵּן: [ב] מֵעֲמָד. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב שֶׁיְּחַלְּקוּ עַל הַבַּיִת יַעֲקֹב, כֵּן מִבֹּאר בְּשֹׁאֶגַת אֲרִיֵה סִימָן ל"ב שֶׁכָּתַב, כְּשֶׁבָּא לְבָרֵךְ עַל הַשְּׁלִית צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּשָׁעָה שֶׁמְּחַזִּירוֹ בְּיָדוֹ וְרוֹצֶה לְהִתְעַטֵּף בּוֹ, לֹא בְּשָׁעַת עֲטִיפָה, דְּאֵין זֶה עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתוֹ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר חָלָה עָלָיו מִצְוַת צִיצִית, מִדְּמְבָרְכִינַן לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית, עַיֵּן שָׁם. וּכְשֶׁלְּמִי צִבּוּר (דיני ציצית אות ז) כָּתַב לְעִנְיַן הַבְּרָכָה לְהִתְעַטֵּף, לְדַעַת הַשּׁ"ז סִימָן (תרמ"ב) [תרמ"ג] (סק"ב) וְהַבַּיִת יַעֲקֹב נִרְאֶה דְּסִבְרָתוֹ לְהוּ דְּיִצְרֵיהּ הַמְּצַוֶּה וְקָרֵאת כְּשֶׁמְּשַׁלִּיךְ הַכְּנָפוֹת לַאֲחוֹרָיו אַחַר הָעֲטִיפָה, וְלָכֵן טוֹב לְבָרֵךְ סָמוּךְ לְעֵקֶר הַמִּצְוָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁדַּ"ן (בחשב"ץ) חֵלֶק ב' סִימָן רע"ז לְעִנְיַן מִילָה. אַךְ יֵשׁ לִנְהֹג שֶׁבְּעוֹד הַשְּׁלִית בְּיָדוֹ יְבָרֵךְ, וְתֵכֶף יַלְבִּישֵׁנוּ דֶּרֶךְ אֲחוֹרָיו עַל רֹאשׁוֹ וְעַל גּוּפוֹ בְּכַת אַחַת, וְאַחַר שֶׁלָּבַשׁ בְּדֶרֶךְ הַזֶּה יַעֲלֶה הַכְּנָפוֹת עַל צַוָּארוֹ וְיִתְעַטֵּף כַּעֲטִיפַת יִשְׁמַעֵאלִים כְּדֵי הִלּוּךְ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

צ"ז: מִי שֶׁאָכַל דָּבָר שֶׁחַיָּב בְּבִרְכָה אַחֲרוֹנָה, וְשָׁכַח, וְהִטִּיל מַיִם, וְנִזְכַּר קֹדֶם שֶׁבָּא לְבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר, אֵיזֶה מֵהֶם קוֹדֵם, וְהִשִּׁיב דְּאֲשֶׁר יָצַר קוֹדֵם, דְּתָדִיר. מִי שֶׁשּׁוֹתֶה סַם הַמַּשְׁלֶשֶׁל, דַּיֵּשׁ בְּדַעְתּוֹ מִתְּחִלָּה לְפַנּוֹת הַבָּנִי מֵעַיִם עַד שֶׁתִּכְלֶה הַזַּהֲמָא מֵהֶם, עַל כֵּן יֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא יְבָרֵךְ כִּי אִם אַחַר גְּמַר הַהוֹצָאָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּיְבָרֵךְ בְּכָל פַּעַם, [א]וְהַמִּנְהָג כִּסְבָרָא אַחֲרוֹנָה. אַף בְּשֶׁלְּשׁוּל חָזָק שֶׁמַּרְגִּישׁ שֶׁמִּיָּד יִצְטָרֵךְ לִפְנוֹת שֵׁנִית, אָסוּר לְבָרֵךְ, כְּדִלְקַמָּן סִימָן צ"ב (ס"א) שֶׁאֲפִלּוּ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה אָסוּר [שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה]: (ג) לְהִתְפַּלֵּל מִיָּד. אַף דְּיֵקְמָא לָן בְּסִימָן רל"ג סָעִיף ב' דְּלִתְפִלַּת מִנְחָה וְכֵן לְעַרְבִית אֲפִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ לָהֶן שׁוּם לִכְלוּךְ צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו, וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁעָשָׂה צְרָכָיו, מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם אֶלָּא בְּשַׁחֲרִית. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר אַרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארץ סק"ב) שֶׁכָּתַב דְּדַעַת רב הַפּוֹסְקִים דְּאִם עָשָׂה צְרָכָיו לִגְדוֹלִים וְאַחַר כָּךְ רוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל, מְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם. וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה אֵין לָזוּז מִפֶּסַח הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר מַעֲשֶׂה רַב (אות ג): (ד) שֶׁשְּׁפָשַׁף בָּהֶן. הַנִּיצוֹצוֹת שֶׁל מַי רַגְלַיִם. וְהוּא הַדִּין בִּגְדוֹלִים (ג) שֶׁעָשָׂה צְרָכָיו וְקִנֵּחַ:

ב (ה) אֶלָּא מְשׁוּם וְכוּ'. וְאִם אֵין לוֹ בְּמֶה לִטֹּל, אַף עַל פִּי כֵן (ג) צָרִיךְ לְבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר. וַאֲפִלּוּ אִם שְׁפָשַׁף, מִשְׁמַע לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן ד' בְּמֶגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן כ"ח דְּמַהֲנֵי לְבָרְכוֹת אִם מְנַקֶּה יָדָיו בְּכָל מִידִּי דִּמְנַקֶּה. כְּדְמָצִינוּ לְעִנְיַן תְּפִלָּה שֶׁאִם טָעָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית מִתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם. אֲבָל (ז) הָרַבֵּה מַהֲאַחֲרוֹנִים חוֹלְקִין עַל פְּסָק זֶה וְסוֹבְרִין דְּשָׁאנֵי תְּפִלָּה שֶׁהִיא בִּמְקוֹם קָרְבָּן וְשֶׁיְּהֵא בּוֹ תַּשְׁלוּמִין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּאֲשֶׁר יָצַר שֶׁהִיא בְּהוֹדָאָה אַחַת עַל הָרַבֵּה פְּעָמִים, כְּמִי שֶׁאָכַל שְׁתֵּי פְּעָמִים וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ בֵּינְתַיִם, שֶׁמְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אַחַת עַל שְׁתֵּיהֶן. וְיֵשׁ לְהַקֵּל בְּסָפֵק בְּרָכוֹת. וּלְכַתְּחִלָּה (ה) נָכוֹן לְזָהֵר לְבָרֵךְ תֵּכֶף אֲשֶׁר יָצַר אַחַר הֲטָלַת מַיִם, דְּשָׁמָּא יִצְטָרֵךְ עוֹד אַחַר כָּךְ לְהַטִּיל מַיִם, וְהוּא הַדִּין בִּגְדוֹלִים:

בְּאוּר הֲלָכָה

א * לְהִתְפַּלֵּל מִיָּד. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ג) בְּשֵׁם אַרְצוֹת הַחַיִּים. וְעַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"ב) שֶׁנִּסְתַּפֵּק אִם יְזַדְּמֵן עַל צַד הַקָּרֵי עוֹד קֹפֶץ אֶחָד, עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל שֶׁרוֹצֶה לִטְעֹם קֹדֶם תְּפִלָּה דָּבָר שֶׁטְּבוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה, דְּהָוֵי תְּרֵי סְפֵקֵי, דְּשָׁמָּא הֲלָכָה כְּמַאן דְּאָמַר דְּעַל טְבוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם, וְעוֹד, דְּשָׁמָּא הֲלָכָה כְּמַאן דְּאָמַר דְּכָל הַיּוֹם צָרִיךְ לְבָרֵךְ לְתְפִלָּה, עַיֵּן שָׁם. וּבְאַרְצוֹת הַחַיִּים (שם) הִסְכִּים דְּיוֹכֵל לְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם אִם נִזְדַּמֵּן לוֹ זֶה אַחַר שֶׁעָשָׂה צְרָכָיו לִגְדוֹלִים, וְלֹא מִטַּעַם סְפֵק סְפֵקָא, דְּבָזֶה דַּעְתּוֹ שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ, רַק מִשּׁוּם דִּבְלָאו הָכִי דַּעַת רֹב הַפּוֹסְקִים דְּלִתְפִלָּה יוֹכֵל לְבָרֵךְ בָּזֶה:

ב * הַטִּיל מַיִם וְלֹא שְׁפָשַׁן. סָעִיף זֶה [ג]לֹא מְיִירֵי לְתִפְלָה, דְּשָׁם עַל צְרִיךְ לִטֹּל אַף בְּלֹא הַטִּיל מַיִם כְּלָל. וְדַע עוֹד, דְּאִם שְׁפָשַׁף צְרִיךְ מְדִינָא לִטֹּל, וְאִם שְׁפָשַׁף בְּיָד אַחַת אֵין צְרִיךְ מְדִינָא רַק אוֹתוֹ הַיָּד כְּדִמְסָקְנָא דְּמַסְקָנָא יוֹמָא ל' עַמּוּד א' תְּנוּ רַבָּנָן הֲלָכָה בְּפָעוּדָה וְכוּ' עַיֵּן שָׁם, וְהַשְּׁנִיָּה רַק מְשׁוּם הִכּוֹן:

* אוֹ מְשׁוּם הִכּוֹן. עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן צ"א סָעִיף ב', וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְאוּלַי לָזֶה כִּוֵּן הַגְּרַ"א בְּמַה שֶּׁצִּיֵּן וְעַיֵּן פֶּרֶק א' דְּשַׁבָּת רְצוֹנוֹ לוֹמַר דַּף י' עַמּוּד א', שֶׁמְּשָׁם נוֹבַע הַדִּין דְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ג) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ואדוני אבי) וּפְרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"ב): ב (ג) פְּשׁוּט: ג (ד) בַּ"ח (ס"ד) וּשְׁלָ"ה (הגהות למסכת חולין אות כא) וּמֵגֵן אַבְרָהָם (סק"א) וְהַגְּרַ"א וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים דְּלֹא כְּטַ"ז (סק"ב): (ה) שֻׁלְחָן שְׁלֹמֹה (ס"א): (ו) בַּ"ח (ס"ד) וּשְׁלָ"ה (הגהות למסכת חולין אות כא) וּמֵגֵן אַבְרָהָם (סק"א) חוֹלְקִין וְהַלְּבוּשׁ וְהַשַּׁאֲגַת אֲרִיֵה (סי' לב): (ז) אַחֲרוֹנִים: (ח) מֵגֵן אַבְרָהָם (סק"א): (ט) הָעוֹלַת תָּמִיד (סק"א) וְהַלְּבוּשׁ וְהַשַּׁאֲגַת אֲרִיֵה (סי' לב): (י) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומיד): (יא) וּבְאוּר הַגְּרַ"א, דְּלֹא כְּהַחַיֵּי אָדָם (כלל יב ס"ג):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ו) כתב כסברא ראשונה. **ב]** בשו"ע הרב כתב: המטיל מים ולא שפשף וכו' א"צ ליטול ידיו כלל אפילו אם רוצה 'להתפלל' מיד. מכל מקום נכון הדבר שירחוץ ידיו קודם 'שילמוד או שיזכור את השם' משום שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"ב) כתב: וכשיתחיל להתעטף קודם שיתעטף לגמרי יברך. אולם בסידורו כתב לברך קודם שיתחיל להתעטף.

עוז והדר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ג תרומת הדשן (סי' מה) ומהרי"ק קמ"ט והאגור (סי' כח) ומהרי"ו אבוהב. ד שם בכעל העטור ורוקח. ה תוספתא בפרק בתרא דברכות (הט"ו). ה* ארחות חיים (סי' כה) הביאו בית יוסף בסימן כ"ב (ד"ה נתעטף).

(ג) [ג] ונכון שיכסה ראשו (ד) בטלית: ג [*] (ה) גטליתות קטנים שלנו שאנו נוהגים ללבש, אף על פי שאין בהם עטוף (ו) יוצאין בהם ידי חובת ציצית. וטוב להניח אותו על ראשו, רחבו לקומתו, ולהתעטף בו, ויעמד כך (ז) מעטף לפחות כדי הלוך ארבע אמות, (ח) ואחר כך ימשכנו מעל ראשו וילבישנו: ד דמחזיר שתי (ד) [ד] (ט) ציציות לפניו ושתים לאחריו, כדי שיהא מסבב במצוות: ה המברך להתעטף (ה) [ה] (י) בציצית. ה*אם שנים או שלשה מתעטפים (יא) בטלית (ו) [ו] (יב) כאחת (פרוש, בפעם אחת) כלם מברכים, (יג) ואם רצו, (יד) אחד מברך והאחרים

שערי תשובה

ארבע אמות, וכן נוהגים אנשי מעשה מיקירי ירושלים, עין שם: ב [ג] ונכון שיכסה. עין באר היטב. ועין במשאת בנימין סימן מ"ח, עוברי דרכים שמניחין הטלית כשהוא מקפל, ומשלשלים סביב צוארם על כתפיהם בענין שקצה האחד כשהוא מקפל עם הציצית יורד לפניו מימין וקצה השני עם שתי ציצית יורד משמאל, אין יוצאין בכהאי גונא ידי מצות ציצית, וגוערין בהם, דבכהאי גונא לכלי עלמא לאו עטוף הוא, עין שם. וכתב בדבר שמואל סימן קכ"ג, עטיפת הטלית, מצוה שיהיה הטלית על הראש ולא על הכתפים לבד, ובמקום שנהגו הרב שאין מכסין ראשם, ומקפידין על המעוט שמכסים ראשם, יש להם לעשות כפי מנהג המרבים, עין שם. ונראה דהינו אחר הברכה בשעה שהוא עטוף בו להתפלל, אבל בשעה שהוא מברך עליו ומתעטף בו מיד, אז בעת ההוא יכסה ראשו בטלית ולא יסמך על השלכת הטלית על כתפיו לבד, ובזה אין לו להשגיח במנהג המרבים, שהוא מנהג בטעות, שלא יצאו ידי חובת ברכה, כמו שכתבתי בשם המשאת בנימין. וכן כתב גם כן הרדב"ז חלק (ב') [א'] סימן (שמ"ב) [שמ"ג] שאותן שאין מכסין הראש בשעת התפלה עושין שלא כדין, וכן נהגו ומנהג אבותינו תורה היא, עין שם. ובדבר שמואל שם הזכיר מתשובה זו של הרדב"ז, עין שם: ג [בשו"ע] טליתות. וכתב התשב"ץ חלק ב' סימן מ', לעולם יש לברך להתעטף בציצית בין על טלית גדול או קטן, בין דרך עטיפה ובין דרך מלבוש, ויש בכלל מאתים מנה. והוא הדין שאם רצה לברך ללבש הרשות בידו, אלא שאין נכר מברכותיו שהוא תלמיד חכם. ואנו נוהגין לברך להתעטף אף כשלובש דרך מלבוש, עין שם. ועין לקמן סעיף קטן ז' שדעת הרמ"א לברך על מצות. ונראה דאם לובש טלית קטן בדרך עטיפה, שפיר מברך עליו להתעטף: ד [ד] ציציות. עין באר היטב, ויש נוהגין לשום צד ימין על כתף השמאל כו'. ובהרדב"ז חלק (א') [ג'] סימן תקע"א כתב, הנוהגין להתעטף בטלית כעטיפת האבלים, ואחר כך משליכין שני הציצית לצד השמאל והם כלם בצד שמאל שתים לפניו ושתים לאחריו, אינו נכון, ובפרט בשבת, דמחזי כאבל, אלא ישליך השתי כנפות אחד לפניו ואחד לאחריו מימין, וכן בשמאל. ועטיפה כבאר הוא בשעת הברכה, עין שם: ה [ה] בציצית. עין באר היטב. וכן כתב במחזיק ברכה (סק"ז) שיש לומר הבי"ת בשו"א, בשם מהר"מ דלונזאנו על פי דקדוק, ומהר"ם זכותא על פי הסוד, עין שם: [ו] כאחת. עין באר היטב. ועין לעיל סימן ו' סעיף קטן ו' מה שכתבתי בשם

באר היטב

ב (ג) ונכון שיכסה. וצריך לכסות ראשו מתחלת התפלה עד סופה כדי שיתפלל באימה, עין הרדב"ז חלק א' סימן (קצ"ו) [שמ"ג] ובדבר שמואל סימן קכ"ג. כתב בכונות (שער הכוונות דרושי ציצית דרוש ו) האר"י זכרונו לברכה היה מכסה הטלית על התפלין של ראש. ועין סוף סימן כ"ז (סי"א) דעל כל פנים לא יכסה לגמרי. בשעת עטיפה יזרק כל הארבע ציציות לצד שמאל כעטיפת ישמעאלים, כדי הלוך ארבע אמות. עין הרדב"ז חלק (א') [ג'] סימן תקע"א ובהלכות קטנות חלק ב' סימן ס"ג וביד אהרן (הגה"ט). ואותן המניחין הטלית המקפל סביב הצואר על כתפיהן, לא יצאו ידי חובה. עין מגן אברהם (סק"ב): ד (ד) ציציות. נהגו לעשות עטרה מחתיכת משי לסימן שאותן ציצית שלפניו שיהיו לעולם לפניו, כמו שכתוב (ירושלמי שבת פי"ב ה"ג) קרש שנתן בצפון זכה לעולם בצפון. של"ה (מסכת חולין נר מצוה אות יט). ובכתבי האר"י זכרונו לברכה (שער הכוונות דרושי ציצית דרוש ב) כתב שלא היה האר"י זכרונו לברכה מקפיד על זה. ויש נוהגים לשום צד ימין על כתף שמאל שיהיו מסבבין, וכן מוכח סימן ש"א סעיף ל'. מגן אברהם (סק"ו): ה (ה) בציצית. בציצית בשו"א תחת הבי"ת. לבוש (ס"א), וכן כתב שירי כנסת הגדולה (הגה"ט סק"ג) ועולת תמיד (סק"ו). והב"ח סימן (י"ד) [כ"ד] (ס"ג) כתב לומר בפת"ח: (ו) כאחת. רצונו לומר כל חד וחד מתעטף בטלית מיחד, אלא שבפעם

משנה ברורה

שמניחין הטלית כשהוא מקפל ומשלשלים סביב צוארם על כתפיהן, (ו) אין יוצאין ידי חובת ציצית בזה, דבכהאי גונא לכלי עלמא לאו עטוף הוא: (ד) בטלית. שכסוי זה (ז) מכניע לב האדם ומביאו לידי יראת שמים. ועין בט"ז (סק"ג) שדעתו דנכון שלא יסיר הכובע הקטן שעל ראשו בעת התפלה, אף שהוא מכסה ראשו בהטלית גם כן. וכתב הב"ח (ס"ה) דצריך שיהא הטלית על ראשו מתחלת התפלה עד סופה. ועל כל פנים יעמד כך מעטף (ח) לפחות כדי הלוך ארבע אמות. כתוב בכונות (שער הכוונות דרושי ציצית דרוש ו), האר"י זכרונו לברכה היה מכסה הטלית על התפלין של ראש. (ט) ועין סוף סימן כ"ז (סי"א) דעל כל פנים לא יכסה לגמרי. בשעת עטיפה [א]מכסה ראשו בהטלית עד שיגיע (י) עד פיו, ומשליך כל הארבע ציציות (יא) לצד שמאל כדי הלוך ארבע אמות, ואחר כך יסיר העטיפה עד שהשל ראש יהיה נראה קצת, וכנ"ל, ויעמיד כל אחת מהציצית על מקומה וכדאיתא בסעיף ד', וזהו העטיפה שיוצאין בה לכלי עלמא. ולא כמו שנוהגין איזה אנשים שמושכין הטלית על עצמן עד שמגיע הראש לחצי ארך הטלית ומתעטפין בו, דזהו איננו נקרא עטיפה, עין במועד קטן כ"ד עמוד א'. משמע בגמרא (קידושין כט:) שבחור (יב) לא היה מכסה ראשו בטלית אפלו הוא תלמיד חכם: ג (ה) טליתות קטנים. והוא שיש בהם שעור שהקטן בן תשע שנים יתכסה בו ראשו ורובו, וגדול בן שלש עשרה שנים על כל פנים לא יתבייש לצאת בו באקראי ברחוב, וכדלקמן בסימן ט"ז (ס"א) עין שם במשנה ברורה (סק"ד): (ו) יוצאין בהם. דהאידנא (יג) כל כסות שלנו דרך כסוי הם, ועטוף לא רמיזא באוריתא: (ז) מעטף. כדי לצאת נמי דעת הסוברים דבעינן דוקא עטוף. ונראה דהנוהגין שלא לברך כלל על הטלית קטן רק פוטרין אותו בברכת הטלית גדול, אין צריך כלל להתעטף בו. ועין במגן אברהם (סק"ד) ובבאור הגר"א: (ח) ואחר כך. דעקר הקפידא בעת לבישה: ד (ט) ציציות. (יד) נהגו לעשות עטרה מחתיכת משי לסימן שאותן ציצית שלפניו יהיו לעולם לפניו, כמו שאמרו חז"ל (ירושלמי שבת פי"ב ה"ג) קרש שזכה בצפון היה לעולם בצפון. ובכתבי האר"י זכרונו לברכה (שער הכוונות שם דרוש ב) כתב שלא היה האר"י זכרונו לברכה מקפיד על זה: ה (י) בציצית. (טו) [ב]בשו"א תחת הבי"ת: (יא) בטלית. והוא הדין בתפלין וכל ברכת המצות: (יב) כאחת. פרוש, כל אחד מתעטף בטלית מיחד, אלא שבפעם אחת נעשו כל העטיפות. (טז) לאפוקי לאחר כדי דבור לברכתו, דהוי הפסק, וצריך כל אחד לברך לעצמו. ועין לקמן סימן ר"ו סעיף ג': (יג) ואם רצו. מלשון זה משמע דיותר טוב שכלם יברכו, ובאמת (יז) אדרבה לכתחלה יותר טוב שאחד יברך ויוציא את האחרים, משום ברב עם הדרת מלך, וכדלקמן בסימן רצ"ח סעיף י"ד. אך לא נהגו עכשיו כן, (יח) ואפשר משום שאין הכל בקיאין להתכון לצאת ולהוציא. ועין בשערי תשובה (סק"ו): (יד) אחד מברך. ומוציא את האחרים (יט) ואפלו הם בקיאים, ובלבד שיתכון (כ) השומע לצאת והמשמיע להוציא. ויותר מזה, דאפלו אם המברך כבר יצא לעצמו או שאינו מתעטף כלל יכול להוציא אחרים בברכתו, דכל ישראל ערבים זה בזה, אך בזה יש אומרים דאינו מוציא (כא) אלא דוקא מי שאינו בקי. כתב הפרי מגדים (א"א סק"ח), אם כמה אנשים קנו טליתים חדשים ועשו בהם ציצית ולא ברכו שהחינו, דמברכין בעטוף ראשון כמבאר בסימן כ"ב (ס"א), נהי דאחד יכול לברך להתעטף בשביל כלם, אבל ברכת שהחינו כל אחד

שער הציון

ב (ו) מגן אברהם (סק"ב) בשם המשאת בנימין (סי' מח): (ז) בית יוסף (ד"ה ומכסה ראשו) וב"ח (ס"ה): (ח) חיי אדם (כלל יב ס"ג): (ט) מגן אברהם (סק"ג): (י) בית יוסף (ד"ה וסדר עטיפתו) לשיטת הסוברים דצריך עטוף: (יא) באר היטב (סק"ג), ותמיה לי שסותר דברי המגן אברהם בסעיף קטן ד', וצריך עיון: (יב) מגן אברהם (סק"ג): ג (יג) ט"ז (סק"ד): ד (יד) מגן אברהם (סק"ו): ה (טו) רב אחרונים: (טז) פרי מגדים (א"א סק"ח): (יז) הגר"א ופרי מגדים (שם) וחדושי רבי עקיבא איגר: (יח) חיי אדם (כלל ה' סי"ז): (יט) (כ) פשוט ובכמה דוכתי: (כא) המגן אברהם (סק"ח) לדעת תרומת הדשן (סי' קמ). ועין בארצות החיים (לב הארץ ס"ה) שמספיק [ג]דמדינא יכול להוציאו אף לכתחלה המצוה שיברך בעצמו, עין שם:

ליקוטי דברי הרב: א] בשו"ע הרב (ס"ה) כתב לכסות הראש עם הפנים עד גומות שבלחי למטה מפיו. אבל בסידור כתב: יכרוך הטלית עם הב' כנפות של צד ימין סביב צוארו ויחזירנו לאחוריו דרך צד שמאל וב' כנפות האחרים של צד שמאל יהיו דרך הפנים ונמצאו כל הד' ציציות מצד שמאל שתים לפניו ושתים לאחריו וצריך שיהא מעוטף מלפניו ומלאחריו עד החזה (ואין צריך לכסות ראשו עד פיו). ב] בשו"ע הרב (ס"ב) כתב שהב' של בציצית תהא נקודה בפת"ח, אולם בסידורו ניקד בשו"א. ג] ובשו"ע הרב (ס"א) כתב כמג"א שאינו יכול להוציא אלא דוקא מי שאינו בקי.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah